

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Ultimul act al
Episcopilor noștriprezentat nunțului în Viena în persoană
de I. P. S. S. Metropolitul Dr. V. Mihályi
de Apșa însoțit de PP. SS. LL. Dr. D. Radu
și Dr. V. Hossu.

Nr. 6200/1912.

*Escelestissimului și Reverendissimului Domn
Domn Rafael Scapinelli de Leguigne
arhiepiscop de Laodicea, nunțiu apostolic.*

Viena.

Escelestissime și Reverendissime Domnule
Arhiepiscop, nunțiu Apostolic.Prin literele apostolice „Christifideles
graeci” ale Pontificelui Suprem Papa Piu X
date sub pumbo, s'a înființat în Ungaria
dieceza catolică de rit grecesc a Hajdu-
dorogului.Acestei noi dieceze i-se alătură și
asignează 83 parohii cari până acum erau
îngremjate arhidiecezei de Alba-Iulia și Fă-
găraș precum și diezelor de Oradea mare
și Gherla.Așadar fiindcă timpul ezechutării unui
lucru atât de mare deja nu este departe,
nouă ni s'a părut a fi de lipsă, ca întruniți
în conferință episcopescă, să deliberăm în
Domnul asupra lui. Deci în ziua de 29 a
lunii lui August 1912 sub prezidiul arhie-
piscopului și mitropolitului R. P. D. **Victor
Mihályi de Apșa** s'a ținut întrunirea
Ordinarilor provinciei bisericești de Alba-
Iulia și Făgăraș în palatul metropolitan din
Blaj în Ungaria, la care au fost de față,
pretinzându-o aceasta gravitatea lucrului și
reprezentanții capitulelor noastre catedrale.În conferința aceasta s'au pertractat mai
multe lucruri ce se referesc la afacerea pa-
rohiilor dismembrate și s'au propus dificul-
tățile cari au să se nască în însuș actul
ezechutării literelor apostolice.Însă deoarece voința preatnală a Pon-
tificelui Suprem V-a delegat p. Escelestenței
Voastre la ezechutarea acelor cari se cu-
prind în Bula „Christifideles graeci”, jude-
căm că e corect și just ba chiar de lipsă,
să descoperim Escelestenței Voastre ce simțim
și de ce ne temem în chestia aceasta.1. Mai întâiu, noi toți deopotrivă am
fost de un enget, să desvălăm din nou Escele-
stenței Voastre, de câtă intristare, de ce du-
rere și de ce crudă amărăciune s'a umplut
întreagă biserica noastră, când ca un fulger
a ajuns la urechile credincioșilor noștrivestea neașteptată despre apariția bulei
„Christifideles graeci” prin care se pretre-
ază drepturile și privilegiile câștigate, cari
cumca sunt foarte potrivite să întărească și
să strângă unirea cu sfânta biserică romană,
experiența veacurilor o dovedesc din abun-
danță. Căci biserica noastră are o îndoită
menire: una este, ca să procure mântuirea
eternă a credincioșilor săi, prin mijlocul rân-
duelii răsăritene, curățite de greșelile des-
binări; iar cealaltă este, ca prin splendoa-
rea instituțiilor sale să fie de pildă neuni-
ților ca pe toate căile mântuitoare, să-i
recheme la centrul unității catolice. „Sfinția
Sa Papa Piu IX n'a încetat de a încerca pe
uniți cu favoruri, singur aceea pretinzându-o,
ca erorile să se stărpească, dar ritul răsă-
ritean să rămână nevătămat, precum și dis-
ciplina ce o aveau și o observau orientalii
înainte de schizma, care se bazează pe ve-
chile lor și venerandele liturghii și euholo-
ge, să se păzească cu sfințenie.Anumit cu alt cuget a înființat noua
provincie bisericească de Alba-Iulia, mai sus
lăudatul Pontifice carele expres a poruncit
ca forma și administrația să fie după ritul
și disciplina bisericii orientale, ca neuniții
atrași de un atare exemplu și ajutând
Dumnezeu excitați de dragul unității, mai
ușor să între în sinul unirii catolice”. (In-
strucțiunea s. Congregații de Prop. Fide
28 Iunie 1858). Ori fiindcă biserica noastră
între celelalte biserici răsăritene unite cu
biserica romană ține locul cel mai de frunte
și fiindcă trebuie să fie de exemplu bun ne-
uniților, de sine se înțelege că scopurile
înalte ale catolicismului pretind, ca biserica
noastră să fie ajutată și sprijinită de con-
cursul tuturor acelor, cari au la inimă bi-
nele catolicismului.Prin urmare e necesar, ca biserica
noastră, reținând nevătămate splendoarea in-
stituțiilor sale, drepturile și privilegiile sale,
să poată dovedi neuniților, că unirea lor cu
biserica romană înseamnă și poartă cu sine
nu umilirea, ci mărirea și demnitatea, pro-
gresul și armoria în toate direcțiile; cu pu-
ține cuvinte, biserica noastră trebuie tuturor
să dovedească în faptă adevărătatea urmă-
toarei preatnalte enunțiațiuni pontificale:
„acesta doar a fost, și acesta va fi pururea
pe venitor gândul directiv a disciplinei
Scaunului Apostolic, de-a sprijini cât mai
mult ecvitatea și binele congruent originii
și datinelor proprii a fiecărui popor. Or re-
fnoită unirea cu Noi, e minunat lucru, câtă
demnitate și câtă pedoabă și dar dumneze-
esc să imprăștie peste bisericile voastre”.
Encyclica lui Leo XIII „Praelarae gratula-tionis” 1894. — Modul, în care biserica
noastră și-a implinit până acum această du-
plă misiune, recunoaște cu cuvinte elogiase
însuș Bula despre care tractăm când pe
Românii catolici îi dă de exemplu al tuturor
virtuților catolicilor întregului Orient. Stând
astfel lucrurile, noi suntem pe deplin con-
vinși, că drepturile și privilegiile ce se cu-
prind atât în celebrul decret al Unirii din
conciliul Florentin, cât și în tradiția con-
stantă a Scaunului Apostolic, toate sunt de
o supremă necesitate pentru existența și
propagarea sfintei Uniri nu numai la popo-
rul Român ci și în cele mai extreme re-
giuni ale Orientului deplin convinși de acest
suprem adevăr, credincioșii noștri au stat
departe de cei cari au cerut cu atâta inzi-
stintă noua dieceza; de altă parte îndată ce
a ajuns la ei vestea înființării aceleia au
recurs prin episcopii săi și prin petiții la
Sfântul Scaun Apostolic, cerând cu umilintă,
să le concedă și pe venitor să se poată
folosi și bucura în pace de tradițiile, drep-
turile și privilegiile primite dela părinți ca
cea mai scumpă moștenire.Aproape din toate parohiile românești
supuse dismembrării s'au trimis la Roma
suplici în limba originală română, de alții
în limba ungurească, precum și în traducere
latinească sau italienească, cari toate se
păstrează în arhiva s. Congregații de Pro-
paganda Fide. În parohiile aceste ale no-
stre nicăiri nu s'a introdus acel prearșinos
abus, referitor la limba liturgică, pe care-l
condamnă bula. De oarece credincioșii no-
ștri în acțiunile sacre cu aprobarea Sfântului
Scaun, totdeauna sau folosit de limba ro-
mânească, chiar și în locurile acelea, unde
de altmintreni, din cauza nenumăratelor im-
prejurări maștere ale vieții, mai mult s'au
mai puțin au pierdut uzul zilnic al acelei
limbi.
(Va urma.)**Meeting naționalist.** Un mare
meeting național s'a ținut Duminecă în Bu-
curești organizat de societatea Românilor
macedoneni împreună cu Liga culturală. E
vorbă de soartea, ce-i așteaptă pe Românii
din Macedonia în fața schimbărilor întreve-
nite în peninsula balcanică prin biruința ar-
matelor aliate. Au luat parte la acest mee-
ting peste cinci mii de cetățeni. Au vorbit
dnii Virgil Arion, Delavrancea fost ministru,
Antonescu, Murnu ș. a. Fiecare orator a
accentuat importanța actualului războiu, care
e biruința principiului naționalităților, și
care este una din formele de sentimente,
care vrea să respecte dreptul fiecărui popor,

prin urmare și dreptul Românilor macedoneni. Și dacă acest drept nu va fi recunoscut, a zis dl Arion. — România trebuie să impună cu orice preț respectarea acestui drept. Aluzie se face la Greci, cari au început prin a oprima pe Români.

Din admirabila vorbire a dlui Delavrancea reproducem următoarele pasajii:

„Acest popor nu cere lucruri imposibile. Noi cerem să se execute dreptatea. Noi nu cerem nimic, dar zicem să se aplice principiile etnice ale naționalității.

Ori unde suntem, suntem; dar nu suntem morți. Nu voim se tulburăm pacea amicei noastre Austriei. Noi voim un singur lucru; se răsuflă în pace românii ori unde sunt și atunci nu vor avea amici mai de temei ca pe noi românii.

Noi nu voim cucerirea Transilvaniei. Dar voim ca românul se rămâie român la el acasă, să vorbească graiul lui.

De aceea vă zic încă odată, tinerime la voi, în voi se făurește conștiința României de mâne. Cu voi se începe România de mâne și pe ea doresc să văd mare, frumoasă, îmbogățită nu numai în comori ce se duc și pier, dar îmbogățită în idealitatea neamului românesc.

Dar acum ce putem cere dela cele patru state aliate?

Cerem ca o ființă etnică a neamului românesc să nu fie îmbucățită între patru puteri.

Cerem ca Macedonia românească se rămâie tot românească. Cerem se rămâie intact miezul românesc din Macedonia. se rămâie o ființă; să se formeze chiar acel mare stat albano-român, ca se trăească acolo și pentru liniștea Europei și pentru liniștea noastră.

Un asemenea mare principat ar putea și trebuie să poată se mai micșoreze o parte

din aviditatea firească a poporului grecesc-sârbesc, bulgăresc.

Noi n'am venit să cerem nimica fără ca să ne putem justifica.

Se vorbește de compensațiile României. E o simplă îndreptare de graniță pentru-ca să poată zice acolo unde e steagul ei că e stăpână, iar să nu fie espusa fanteziilor bolnăvicioase.

Noi n'am răpit nimic Bulgariei. Pe Bulgaria am redesteptat-o noi; am creat-o noi; pentru ea am vărsat sângele nostru; pentru ea am făcut tot ce puteam mai mult.

În Dobrogea se găesc rămășiți străvechi de ale romanilor și românilor. N'am luat nimic Bulgariei fiindcă nu exista, ci am luat din împărăția turcească ceea ce ni-se cuvenia nouă.

Mă întorc din nou spre tinerime și-i spun: gândiți-vă, ca aveți o mare datorie pentru dv., să aveți în minte un mare ideal. Idealul acela nu este îmbogățirea.

Mai pe sus trebuie să trăiască în dv. idealul neamului românesc.

S'au văzut popoare pierind de bogăție, de victorie. Noi nu trebuie să facem aceasta: noi trebuie să ne îngrijim ce trebuie să facem ca să transmitem o Românie urmașilor noștri“.

La sfârșitul adunării prof. Pârvan cetește următoare motiune:

„Noi, cetățenii Capitalei, chemați azi 11 Noemvrie la marea întrunire națională din sala Eforiei de câtră „Societatea de Cultură Macedo-Română“ și de „Liga Culturală a tuturor Românilor“;

Ascultând cuvântările oratorilor care au studiat foarte adânc chestiunea și

Considerând că frații noștri din Turcia Europeană sunt amenințați cu peirea;

Că frații noștri din Grecia, Sârbia și

Bulgaria sunt lipsiți de orice drepturi culturale;

Că cel mai elementar simț de solidaritate națională ne poruncește să le venim într'ajutor.

Că granița noastră din sudul Dobrogei ciuită în chip rău voitor prin călcarea tratatului dela Berlin așteaptă încă dela 1878 o rectificare;

Că demnitatea și siguranța noastră ca neam și ca popor cer imperios ținerea în seamă a acestor drepturi ale noastre în sudul Dunării.

Să continuăm cu cea mai mare energie mișcarea începută prin întrunirea de azi în intrunirile deja anunțate și altele ce se vor mai anunța;

Să ridicăm în sensul ideilor noastre întreaga opinie publică română;

Să deșteptăm opinia publică europeană spre a se lumina atât guvernele statelor creștine beligerante cât și Marile Puteri, asupra pericolelor ce amenință întreaga civilizație dacă se calcă principiile de dreptate, umanitate și naționalitate în paguba națiunii și statului român;

Să cerem organelor noastre oficiale cari conduc politica externă a țării apărarea până la ultima hotărîre a intereselor noastre, salvagardând existența națională a fraților noștri și obținând respectarea drepturilor noastre ca Stat;

În sfârșit, să nu încetăm cu acțiunea noastră până ce nu vor fi aduse la îndeplinire toate drepturile noastre cereri.“

După întrunire publicul s'a format un imens cortegiu plecând înainte pe Calea-Victoriei, având drapelele în frunte. În dreptul palatului regal timp de 10 minute s'au făcut ovații entusiaste Regelui, Familiei regale și armatei.

În legătură cu aceasta publicăm urm-

FOIȚA.

in Aeterna.

Cuteaza mintea mea'n neștire
Spre bolta pașii ei târzii,
Răzleață pasere pribeagă
Pe-o cruce'n mijloc de pustii...

O, Doamne ... gândurile mele
Pornite'n Domnul lor spre rău,
De ce rămân ca'ntr'un cutremur
Pe urma fulgerului tău...?

... Ascult cu degetul pe buze
Pe lungul cerului ecou,
Un pas ... și sufletu-mi îmbracă
Lumina cântecului nou...

Tresar scelipiri de curcubeie,
O stea se face cimitir
Și'n fața zimbetelor pale
Tu pui colori de trandafir...

O, cinei, care strânge ura
Atâtor călători flămânzi,
În candelile sângerate
Sub ochii tăi tăcuți și blânzi...

Avem măsuri să spună prețul
Nețârmuriturii tău dar...?
— Pe vrafal visurilor moarte
O lacrimă-i mărgăritar!

T. M.

PRIN MUNȚII APUSENI.

Vidra, Portul rom. în primejdie, Casa Iancului, Baia de criș, Țebea, mormântul Iancului, Goronul lui Horea, Bradul, băile dela Barza, Deva.

Cu cât ne apropiem mai tare de Vidra, cu atât inimile noastre se umpleau de o sfială și temere mai mare, ca să nu profanăm locul acesta sfânt, ce ne-a dat pe marele Iancu.

Pe oamenii acestui ținut mi închipuiam, că sunt tot atâți eroi, în vinele cărora clocoțeste ceva din sângele părinților, că o dragoste nespūsă față de tot ce e românesc caracterizează pe urmașii eroilor din 48.

Realitatea însă e alta. Căci portul românesc e mai de tot schimbat cu cel unguresc, atât la bărbați, cât și la femei și chiar la copii. Multe obiceiuri bune le-au părăsit, în schimb și-au însușit patima beuturii în așa măsură cât sunt vestiți în tot jurul ăsta. Aici am văzut pentru primaoră muieri bând și chinind în crișme alătura cu bărbații, ceasuri întregi, și lăsând grija căsniciei lor pe sama Celui de sus. Din beutură apoi li-se trag o mulțime de năcazuri, de cari și numai ascultându-le te înfiori.

Oarece fac preoții și dascălii acestui ținut? Am auzit și lucrul acela nemaipomenit, că un popă a lăsat în grija cantorului spovedania și cuminecarea unui muribund.

E un ce publice cunoscut și constatat și pe calea legii.

În Vidra-de-mijloc sunt de văzut: dealul cu meleci petrificați, o cataractă frumoasă, unde se află și o mulțime de petrificații cu diverse figuri.

În Vidra-de-sus stă singură și tăcută casa Iancului, grijită numai de un strănepot al marelui erou, dar cine știe câtă vreme va mai sta, căci dușmanii mereu cearcă să o aprindă, iar „Asociațiunea“ în posesiunea căreia se află, puțină grije poartă de ea. E cercetată de foarte puțini Români. Un gest nobil a făcut păr Cioban din Viena atunci, când a trimis un album, în care să-și scrie numele, ceice o vizitează, adus de un tinăr dela târgul „Găinei“.

Sunt 2 odăi și un ambit, o masă, o lavită și câteva cuiere sunt toate mobilele din casă. E văruiată cu alb și înlăuntru și în afară. Coperișul e de paie. În general e foarte arătătoare, de aceea ar fi bine să fie luată în cât mai multe fotografii și-apoi fie în ilustrate, fie ca tablou mare, să se împărtășe în tot cuprinsul românesc, ca să o privim cu stimă și venerațiune la locul, unde s'a născut acel fiu nobil al nostru, care și-a iubit neamul până la nebunie. Și cu toate acestea puțini își mai aduc aminte de vrednicia „craului munților“.

Dela Vidra, lăsând în dreapta muntele Găina, am trecut prin mai multe sate, Bubu, Rușculița și altele și am ajuns în Baia-de-

torul articol din „Seara“ în care e vorba de atrocitățile, ce le fac grecii contra românilor macedoneni:

Un român macedonean D. Cimete din strada Olimpului 36 s'a prezentat la redacția noastră și m'a rugat să publicăm unele amănunte asupra atrocităților grecilor din Macedonia.

D. Cimete ne a prezentat o serisoare primită dela rudele sale din Macedonia în care sunt descrise cu groază suferințele ce îndură frații noștri din Macedonia dela greci și dela armata grecească. Avutul nimăunii nu e respectat. Femei și fete sunt necinstite de soldații greci, iar românii cari îndrăzneau să protesteze sunt bătuiți și schingiuiți în modul cel mai barbar.

Așa, din scrisoarea prezentată de I. Cimete se vede că Alexe Cimentu, N. Zuchi și alți notabili din senatul Dolea au fost luați cu forța dela casele lor și bătuiți până la sânge de către greci. Averele mobile ale lui Toli Hagı Gogu, a fost vândută de greci.

Pământul acestuia a fost închiriat de greci, iar vechii arăndași au fost dați afară și bătuiți. Toate vitele locuitorilor Caprini și Mircea Zanamis au fost luate de armata greacă.

Preotul Papa Gheorghi din Anpidon a fost somat să dea cheile bisericii românești.

Toate cărțile sfinte și tot ce era în biserică a fost ars. Clopotul a fost dus la biserică grecească.

Preotul român din satul Dolea a fost ridicat și dus la Perea unde a fost închis, iar la biserică din sat au fost puși să facă slujbă preoții grecești.

În părțile grevenei satele românești au fost nimicite.

Populația îngrozită se refugiază în toate părțile. Femeile și fetele române sunt necinstite de soldații greci și dacă bărbații

români încearcă să le apere sunt măcelăriți fără milă. Școlile și bisericile din satele românești au fost închise.

Nu mai e viață. Nime nu mai e stăpân pe avutul lui. Nu se poate protesta contra acestor barbari, deoarece bieții români n'au încotro să-și îndrepte privirile. Nu mai există autorități.

Nelegiurea dela Băișoara.

Cetitorii noștri cunosc istoria școlii din Băișoara. E o repetiție — aproape nesfârșită — a acelor umiliri și asupriți strigătoare la cer, — puse la cale de micii satrapi ai comitatului Turda-Arieș, — cari de nenumărate ori au stors din sufletul nostru strigătele cele mai puternice de durere și protestare.

O mână de oameni harnici și cuminți își zidesc școală românească confesională; școala frumoasă — la care fiecare petricică e măturie grăitoare a conștiinței românești și jertfei Băișorenilor — *trebuie să stea închisă, pentru-că primpretorele orbit de furia șovinismului nu dă concediu de a se ținea în ea prelegeri, cu toate că este întru toate corespunzătoare tuturor cerințelor legii.* Ce e mai mult, a eșit la fata locului vice-comitele, primpretorele, inspectorul și notarul au cercat să induplece poporul, să-și dea copiii la școala de stat — zidită în coasta școlii confesionale, iar când au văzut ținuta hotărâtă a căminilor, amenințându-i și numindu-i *nebuni* s'au dus domni noștri ca ploați. Iar oamenii cu jertfe mari și-au dus copiii în școlile confesionale din satele vecine, în Iara și Săcele, ferindu-să de școală, care voește să răpească din sufletul copiilor, cel mai scump tezaur: legea și limba românească. Dar dușmanii, cari se vede, că lucră sub inspirațiunea nemijlocită a satanei, au în-

chis și școala gr.-cat. din Iara, fără nici un motiv serios, ca astfel să fie siliți oamenii a-și da pruncii la școala de stat. Și când oamenii au stat și mai departe neclățiți pe lângă dreptul lor, s'au revărsat peste ei tot felul de pedepse, *sute și sute de coroane au stors de pe spatele bieților oameni sub dijerite numiri:* le-au cuprins carul, vaca cucuruzul, tot avutul puțin, ce le a mai rămas în urma potopului, cu care ne-a cercat Dumnezeu pe toți!

Dar ce asuprirea să-și ajungă culmea, au trebuit să vină în sat, șapte gendarmi streini, cari se terorizeze poporul. Oamenii erau spionați și pentru nimica toată trebuiau să suferă brutalitățile și pedepsele gendarmilor. O deputațiune aleasă dintre fruntașii români din Iara și Băișoara a călătorit la Budapesta, ca să desfășure situația desperată a oamenilor și să ceară schimbarea hotărârii volnice a comisiei administrative. D. avocat dr. Novac, fiul norocului, care a câștigat la loterie un câștig principal a expedat bisericii din Băișoara telegrafice suma de 400 cor. Dovadă de sentimentele românești, cari îi încălzesc inima d-sale nobilă!

Mai de curând domni noștri au iscodit un plan intradevăr perfect în infamia sa, e vorba adică, se pună băieții sub tutoratul unor oameni de pânura lor, cari să înfunde băieții la școala de stat. Iar oamenii cercăți de anotimpul rău și împilați de pedepsele volnice, îngroziiți să întreabă ce va mai fi? Vor continua prigonirile până la extrem?

Când primim vești despre asuprirea noastră nestârșită, pe toate terenele, ce putem și ce trebuie să zicem la articole de felul celui apărut nu de mult în ziarul contelui Tisza despre naționalități? „E timpul suprem, ca de aici încolo să dăm atenție deosebită chestiei despre naționalități și să ne năzuim a cunoaște realitatea nemulțumirilor, pentru-că *nemulțămiri fără îndoială sunt.* Nu nemulțămiri dlor dela „Az Ujság“, ci un lanț fără sfârșit de nedreptăți strigătoare la cer, provocate nu de unul sau de altul dintre slujbași, ci de întregul sistem păcătos și corupt, care domnește astăzi la noi! Credeți doară, că în forma aceasta veți putea câștiga iubirea și alipirea noastră?”

Numai un răspuns putem da:

Prea adesea ne-am convins de adevăratele sentimente ale compatrioților noștri, prea adesea ne-am înșelat în așteptările noastre, decât să mai putem crede în sinceritatea unor astfel de vorbe. Suferim încontinuu, demult; dar până când?

etc.

Corespondințe.

Districtul protopopesic al Arieșului.

(Sinodul preoțesc de toamnă.)

Poate nu există nici un district protopopesic din întreaga Arhidieceză, în care preoții să aștepte cu atâta dor ziua sinoadelor preoțești, cum e districtul Arieșului.

În lipsa unui centru, spre care să graviteze toată preoțimea din acel tract, ocaziile de convenire ale preoțimii sunt exclusiv sinoadale. Aici aleargă toți, pe lângă cele mai mari greutăți, căci dorul de a te întâlni frate cu frate, povestindu-și nevoile,

Criș, vestită pentru baia de cărbuni de piatră, și'n timpul din urmă pentru povestea fetei hipnozătoare, înaintea căreia să pleacă toate făpturile, ca arbori, petrii, dar după cât am aflat a fost o înșelăciune la mijloc.

Din depărtare la câțiva kilometri se zărește falnică biserică din Tebea, în preajma căreia își doarme somnul de veci Iancu, uitat și părăsit de un neam întreg. La câțiva pași dela mormântul Iancului se prăpădește văzând cu ochii și „Goronul lui Horea“, stejarul martor al atâtor frământări de ale neamului nostru. Să poată grăi, vai câte nu ne-ar putea spune din suferințele eroilor noștri! Dar cu toată grosimea, ce-o are va trebui să se plece și el cât de curând înaintea legilor naturii.

Ce bine ar fi ca locul acesta să fie un loc de peregrinaj pentru toți Românii, unde să-și întărească și cinstiască fiecare iubirea și dragostea față de neamul sau.

Dela Tebea până la Brad ajungi cu trenul în câteva minute. S'a nimerit să ajungem tocmai la concertul Mărcuș—Crișan cu care prilej am văzut multă lume românească, veniți din mari depărtări. Printre glasurile românești s'auziau și vorbe străine.

Bradul e locul de întâlnire al multor sate românești și pe lângă institutele ce le are, ar mai putea avea și altele, dacă ar fi mai multă înțelegere și unire între conducătorii acestui ținut.

Nu departe de Brad sunt băile vestite dela Barza, cari sunt în posesiunea unei

firmă nemțești. Și aici sunt jefuiți și storși mai de tot sârmanii băieși, de aceea a voit să pună la cale și o grevă, dar a fost sufocată. O plată de 70 cor. în ziua de azi e o adevărată înșelăciune și jefuire a bietului popor. Nici chiar oficianții nu-s îndestulați. S'au descoperit multe comploturi. Peste 4000 de Români sunt robii acestor straini. Ba și'n religia și'n legea lor se amestecă veneticii aștia și-i silesc nu arareori să vorbască în orice altă limbă, dar numai în cea românească nu. Vai de credința și legea acestor Români nefericiți. Ți-se strânge inima de durere, când vezi, ca atâta loc și păduri stăpânește firma asta.

Satele multe ce le întâlnim spre drumul spre Deva sunt destul de îngrijite și după cât am înțeles în o stare materială mai bună, ca a altora.

Să ne oprim deocamdată la Deva, iată rezultatul experienței câștigate încălătoria aceasta:

Poporul dela Turda până la Deva, parte a demoralizat, cum sunt mocanii de sub „Dealul mare“, parte se deșteaptă pe zi ce merge și bea cu lăcomie din paharul luminii și culturii celei adevărate, cum sunt cei din jurul Abrudului, Bistrei și Lupșei. De unde provine diferența în ce privește starea poporului? Provine mai mult din harnicia ori indolența conducătorilor firești ai poporului, și numai în locul al 2-lea și dela alte împrejurări.

Am câștigat deci cu un indemn mai mult, că spre a vedea poporul ridicat din starea acea mizeră în care să află, trebuie să lucrăm mult și să ne facem cu toții datoria ori unde am fi puși. „Călătorul“.

discutând chestii ce privesc pe unul fiecare, ca păstor sufletesc, te mână vrând nevrând spre locul de înfălbire.

Deastădată sinodul protopopesc de toamnă în districtul protopopesc al Arieșului s'a ținut în parohia Vereșmort, la 26 Noembrie n.

E o zi cetoasă. Nici o rază de soare nu îndrăznește să mângâie pământul ce gemе de apă. Noroiul e atât de în abundență, că comunicația să face foarte cu anevoie.

Cu toate acestea dintre 18 preoți aparținători districtului au lipsit abia patru.

La ceasurile 9 s'a serveste sf. liturgie, celebrând preoții: Mija, Bojan și Căpâlnean. Strana o țin cântăreții Vereșmortului, doi băeți până la anii 14. De față e și popor în număr foarte frumos.

Cu toată solemnitatea și pietatea cu care s'a celebrat sf. liturgie, cu toată drăgălașa cu care cântau băeții, totuși ai ești din casa Dnu cu sufletul nu tornai pe deplin mângaiat. A lipsit predica pentru poporul ce era de față și care parca aștepta!

La ceasurile 10 și jum. s'a început ședința sinodală. Erau de față și deputații congresuali din Vereșmort, Ghiriș, Luna de Arieș, Măhaciu etc. pentru reconstituirea senatului școlar protopopesc.

Ședința s'a terminat la orele 1 și jum. după prânz.

Au fost discuții frumoase, ținute la nivel. Îți făcea impresia că fiecare vorbitor își dă seama că nu vorbește între frați, ci în mijlocul unui public, ce asculta cu multă atenție și care așteaptă cu tot dreptul ca cea ce să spună să se spună cu minte și luminat.

Propunerile, în jurul cărora era toată discuția au fost puse la desbatere de fratele Căpâlnean, care cu chipul său de motivare a dat dovada, că studiază bine chestiile, cu cari să ocupă. Propunerile lui aproape toate — unele cu puține modificări — sau și primit; iată câteva concluzii:

1. Pe viitor la sinoadele de toamnă să avem un conferențiar dintre frați.

2. Fiecare frate preot să-și dea toată silința ca *abuzurile*, ce eventual ar fi în parohia lui cu pomenile etc. să se stârpiască.

3. S'a incredințat preoții I. Simu și Căpâlneanu cu compunerea unor statute pentru biblioteca tractuală ș. a.

E foarte evident, cum vibrează tot mai tare dorul de muncă și silința spre o mai evidentă încheiere între preoțimea acestui tract. S'a reconstituit senatul școlar protopopesc tractual.

Un preot.

Cronici Bucureștene.

— *Dela corespondentul nostru.* —

Dacă sfântul Dumitru a fost în anul acesta un adevărat bucucloș, aducând vânt și ploaie pentru mai multe zile, și astfel făcând mari pagube chiriașilor, cari țin să-și

schimbe locuința de două ori la an, sfinții Voevozi sau cum le ziceți prin Ardeal sfinții Arhangeli, ne-au adus un timp foarte plăcut. Și acest timp face multe parale, căci în toată țara, dar mai cu seamă în București se clădesc o mulțime de case, cari n'au avut încă fericirea să fie puse sub coperiș. Anteprenozii pot să fie veseli. Dacă mai e câte o zi două cu ploaie și vânt, viu mai multe frumoase, în cari pot oamenii să luere cu spor.

Frumos se aranjează piața din fața palatului regal. Fundația Carol, al cărei ctitor e M. S. Regele, și-a schimbat fața și fațada cu totul. În încăperile nouă s'a făcut o sală mare pentru serbări, și s'au aranjat mai potrivit sălile de bibliotecă și de citit. Lucrările s'au făcut cu mare artă, se știe, că dl Tzigara Samurcaș e directorul acestei instituțiuni, și studenții universitari așteaptă cu nerăbdare inaugurarea localului lor, la care se va uita adeseori prin geam Augustul Ctitor, putând să fie mândru de această operă mare. Când va fi terminată și la Iași instituția numită fundația Carol I, având aceeași menire de a servi ca ajutor și adăpost de studii pentru tinerii universitari, Regele va fi și mai îndrăgostit de studenții, în al căror număr se înșiră și nepotul său, Prințul Carol.

De altfel Capitala se împodobește tot mai mult, și se pune tot mai mult pond pe salubritate. Administrația comunală a făcut în cei doi ani din urmă foarte multe canale, și a pavat mai bine cele mai multe străzi. Un lucru mare din aceasta activitate e continuarea bulevardului Colții dela statuia lui Lasăr Catarji și până la casa, dlui Marghiloman.

Primăria a făcut un împrumut de 30 milioane pentru aceste scopuri. Subscrierea acestui împrumut a dovedit cât de bine stau finanțele Capitalei, căci s'a subseris o sumă de 70 milioane. Împrumutul îl vor plăti cetățenii cu draga inimă, căci ei sunt foarte îndestulți cu lucrările ce se fac din acești bani.

Venind la interne dl Tache Ionescu, s'a schimbat și administrația Capitalei. Președintele comisiei interimale, cum se numește consiliul comunal denumit de ministrul de interne, e dl Istrati, un om foarte inteligent și cu multă dragoste de neam și în acelaș timp un eminent spirit practic de organizație. În o lună va fi alegerea consiliului municipal, și Bucureștenii vor fi mândri să aibă în frunța lor pe dl Istrati, dela care așteaptă multe lucruri bune.

Un lucru bun avem deja dela comisia pusă sub președinția dsale. Primăria a hotărât să dea curent electric S. T. B. (Societății de Tramvae București), lăsând forurile judecătorești să continue procesul cu direcțiunea acestei societăți. Toată lumea dorește punerea cât mai curând în circulație a tramvaelor nouă, căci tramvaele cu cai nici

nu mai ajung, nici nu mai corespund nevoilor actuale. Dorim cu toți să expire cât mai îngrabă contractul încheiat între primărie și societatea veche de tramvae, ca să avem și noi nește lini mai de dai doamne!

Zănie trec pe la noi ori corespondenți de războiu, ori refugiați politici din Bulgaria. Cei dintâi spun niște prorocii, cari deja a doua zi se dau de minciună, cum a pătît-o corespondentul ziarului parizian „Le Matin”, care spunea înainte cu o săptămână, că pleacă acasa, pentru că războiul s'a terminat. Noroc că nu e aceasta cea dintâio minciună ieșită din gura lui, și că a avut, și va mai avea încă vredniciei colegi.

Astfel sunt veștile aduse din Bulgaria: țara întreagă e un spital, inteligința h-e aproape nimicită și starea armatei lor e cât se poate de desperată. Ei ar fi trebuit să sfârșească războiul înainte cu 2 săptămâni, căci prea mult sânge bulgar îngrășe câmpiile actualei Turcii și nu se știe pentru cine?

Vești de tot dureroase ne vin, nu pe cale politică, ci dela frații noștri din Macedonia. Grecii schimbă bisericile românești în grecești, jefuiesc lăcașurile și ard cărțile sfinte, necinstesc femei și fecioare și omoară pe fruntașii românilor. România a fost prea ascultătoare prietenă a Austriei. Când a aflat de aceste lucruri, trebuia să treacă numai decât în Bulgaria, și de acolo în Macedonia să fugărească pe dușmanii noștri de veacuri. Asigurări am primit dela Austria de ajuns, să vedem cum va fi la împărțeală. Austria nu se va dovedi de prietenă sinceră, dacă România, în afară de recompense teritoriale, nu va avea fericirea să vadă răsărind soarele libertății, măcar pentru o parte din Românii supuși străinilor, pentru Aromâni.

În scopul liberării Macedonenilor s'a pornit o întinsă acțiune, cu sprijinul tuturor oamenilor de seamă. Aceasta va trimite pe delegații săi pela curțile mai însemnate pretinzând libertate pentru frații noștri așa de mult chinuți de paicării greci.

Și un alt lucru se mai așteaptă din lucrăturile actuale. Austriacii și Ungurii și-au dat seamă de însemnatul sprijin ce a dat Europei România, și atât în delegațiuni cât și prin gazete ne-au făcut declarații de dragoste. România dacă nu dorește acum cuceriri teritoriale dela Austro-Ungaria, cere un lucru, un traiu mai liber pentru frații săi din aceea monarhie. Delavrancea spunea la Dacia: Nu dorim să cucerim Ardealul, dar cerem să poată respira mai ușor Românul la el acasă.

Aceasta o cerem, și de nu o primim, neamul românesc ține minte.

Alegerile pentru noua cameră sunt terminate, rezultatul e următorul: Conservatori 62, (8 balotajii), conservatori-democrați 84, (1 balotaj), liberalii 35 și 2 independenți.

Delatenu.

Deposit de fabricate de

Linoleu.

LEOPOLD HAAS în Cluj, piața Mátyáskirály Nr. 11.

Isi **recomandă** următoarele mărfuri: Linoleu veritabil de plufă pentru tapetarea păreților; tapete fugative pentru prânzitor; fețe de masă din pânză cerată; stofe de obdus sofe (otomane); dantele pentru credent; șurțe de pânză cerată pentru copii și dame. Articlii de gumă, suposite de așternut, cotce, păpuși, piepteni, pâlării de piele, șapei (chipie), călcăie de gumă, pantofi, ghetе de gimnastică, galoși șcl. în asortiment foarte mare. —

Adresa e de moment. — Cereți Preț-curent. (41) 25—26

Reviste.

Războiul. Situația de pe câmpul de luptă pare că voeste să iee altă înfățișare. Se scrie foarte puțin acum de biruințele Bulgariei, despre care se spune, că e obosită rău. In atacurile dela Kirkilise și Ceatalgea a pierdut atâta armată, de nu mai poate face o lovitură mai hotărîtoare, de aceea armistițiul cerut de Turcia e bine venit.

Ceealți aliați parcă și-au terminat misiunea. Singuri sârbii sunt mai neliniștiți. Nu le iasă din cap portul Durazzo, la marea Adriatică, pe care voesc să-l iee în stăpânire cu toate protestele Austro-Ungarici. De aceea e foarte probabil, că va urma un conflict între noi și vecinii sârbi. Rusia sprijinește pretensiunile sârbilor și mobilizează armata la frontiera austriacă.

Iaponia și China încă se mișcă neindestulite, de acea ce Rusia a făcut în Mongolia. In România opinia publică e foarte agitată, ales de când foile bulgare scriu, că nu recunosc îndreptățirea României la compensațiuni, cari ar sta în regularea frontierei Dobrogei cu teritoriul dintre Rușciuc și Varna. In acest scop președintele Sobraniei bulgare ar pleca în București. Tot în București petrece și un delegat al guvernului turc, având misiune politică în afacerea războiului.

In vremea aceasta dieta noastră se redeschide cu un nou act violent al poliției, care disolvase cu arma o adunare a socialistilor și opoziției, chemată se protesteze contra războiului și se ceară votul universal.

Noutăți.

Universitate populară. Ieri seara d. prof. Stefan Pop a continuat seria conferențelor, vorbind mai bine de un cins despre domnia lui Stefan Vodă. D-sa a început scriind situația politică de dinaintea descălecatului lui Dragoș-Vodă și înființarea Moldovei, până la suirea pe tron a viteazului Domn, care a avut 38 lupte și numai în 2 n'a biruit și care a ridicat celui mai mare conducător al oștirilor 44 biserici și mănăstiri. Foarte interesanta conferență a fost ascultată cu multă atențiune mai ales descrierea luptei dela Baja, dela Podul-Inalt și din codrul Cosminului. La urmă s'a proiectat cu skiop-tikonul trei portrete de ale lui Stefan-Vodă, portretul lui Mateiaș Corvinul, ruinele orașului Baia, mănăstirea Putna, a treia soție al lui Stefan ș. a.

Palatul păcii. La Haga liga pentru pacea universală are un frumos palat. Guvernul român a hotărît să trimită pentru acest palat patru covoare de dimensiuni considerabile, cari prin chipul artistic cum sunt lucrate vor fi una din cea mai prețioasă podoabă a acestui palat și în același timp vor arăta tot ce poate produce genul artistic al poporului nostru.

Serată literară. Tinerimea univ. română din Cluj invită la serata literară-artistică, ce se va ținea Sâmbătă în 30 l. e. la 8 ore seara în localul „Casinei Române“ din loc. Programul alcătuit din bucăți de cor, violină și pian se deschide prin conferența dlui Vas. E. Moldovan: „Din lumea nouă“. Programul detaliat seara la cassă. Prețul de intrare 1 cor. Venitul e pentru biblioteca tinerimii din Cluj.

Alegerile din România. In urma schimbării guvernului din România. In zilele trecute s'au făcut alegerile in toată țara pentru colegiul I și II de Cameră. La colegiul I de Cameră s'a dat următorul rezultat: 33 conservatori, 25 conservatori-democrați, 19 liberali și 1 afară de partid. La colegiul II au fost aleși 15 conservatori, 38 conservatori-democrați, 13 liberali, 1 naționalist (dl N. Iorga la Prahova) iar 6 candidați conservatori au rămas în balotaj.

Preste tot din aceste alegeri — cari au decurs în liniște — au eșit biruitor partidul dela putere.

Cauza căderii unor candidați de ai partidului dela putere să reducă la neînțelegeri de ordin local și la animozități personale între membrii partidului de colaborare: Conservatori și Conservatori-democrați.

Cutremur de pământ. O telegramă din New-York vestește că în Mexico a fost un puternic cutremur de pământ cărui i-au căzut jertfă peste 1000 persoane.

Prima conductă de gaz metan. Din Târgul Murașului să anunță, că s'au început lucrările pentru construirea primei conducte de gaz metan care pornind din Șermășel va trece prin Balda, Frata și Agărbiciu până la Turda o distanță de 52 chilometri.

In Turda să va folosi pentru fabrica chimică ce se înființază acum, cantitatea de 80.000 metri cubici de gaz metan pe zi, iar pentru orașul Turda s'a socotit cantitatea de 60.000 metri cubici. Din Turda conducta va fi continuată până în Uioara, adevă pe o distanță de 26 chilometri.

Pe întreagă linia acestei conducte se vor înființa trei stațiuni de compresiune: în Șermășel, Balda și Turda.

Cheltuelile pentru instalarea conductei se urcă la suma de 1 milion și jum. cor. din care un milion face costul conductei până la Turda.

Inundații în România. Necentenitele ploii de toamnă au produs mari inundații în România. In orașul Alexandria, riul Vedea s'a revărsat inundând satele din jur și o parte din oraș. Apa pătrunzând prin curțile și casele oamenilor, pe lângă panica de care au fost cuprinși, fiind surprinși noaptea de acest dezastru, au trebuit să fugă care încătrău, iar unii cari nu voeau să-și părăsească casa și avutul au fost luați și duși cu forța de poliție. Au fost cuprinse de apă 85 gospodării, iar 6 case s'au prăbușit.

Asemenea s'au revărsat apele Jiului și Desmătuului, făcând mari pagube în bucate locuitorilor de pe lângă țărmuri.

Din cauza apelor mari in mai multe părți comunicația a fost întreruptă. Pe linia ferată Predeal—Ploiești apele au stricat in unele locuri terasamentul așa că cu începere de Luni 12 c pe linia ferată Ploiești—Predeal între Raica și Cămpina s'a suspendat circulațiunea trenurilor de marșă. Pentru trenurile de călători circulațiunea să face prin transbordare. Bugajele grele și voluminoase precum și cele cu caracter comercial sunt excluse dela transport în punctul de transbordare.

Românii din Sibiu. Clubul municipal român din Sibiu, luând în considerație chipul mașter, cum sunt tractați Românii din acest oraș, deși după Sași sunt cei mai numeroși și constatând că in magistratul orășenesc nu e nici un funcționar român și la spitalul orășenesc de asemenea nu e nici un medic de român, au hotărît să încredințeze pe păr. asesor Nic. Ivan să studieze toată afacerea și mai ales bugetul orășenesc pe 1913. In consecință dsa a arătat cu cifre la ultima ședință a magistratului, că deși românii sunt 7338 suflete, totuși pentru șoli primare de abia 1200 cor. deși in proporție ar trebui să primească 1600 cor. Dovedind pe lung și bazat pe cifre nedreptatea ce se face Românilor a propus ca pe 1913 să se dea școalei gr.-ort. din Sibiu-cetate și suburbiul Josefîn 3000 cor. (mai înainte 800 cor.) iar bisericile gr.-ort. 4 și 1 gr.-cat, 2000 cor. (480 cor. mai înainte).

Se înțelege, că toți vorbitorii sași au fost contra. S'a primit in urmă propunerea, să se încredințeze magistratul cu studierea chestiunii, având să raporteze in proxima ședință. — Vom vedea de căta dreptate și ecuitate sunt capaci compatrioții noștri sași.

Icoane în stil bizantin. Vestim publicului nostru cu multă bucurie, că distinsul pictor, profesorul **Flaviu C. Domșa**, care a zugrăvit atâtea iconostase în bisericile noastre a pictat icoana Mântuitorului și a Precurarei Fecioare și le-a reprodus în colorii într'un număr rostrâns de exemplare. Reproducțiunea e întru toate la înălțimea originalului Ambele icoane in mărime de 41 la 68 cm., vor fi o adevărată podoabă a caselor și bisericilor noastre. Ele au menirea sublimă de a înlocui picturile străine — ovreești — cu chipuri lucrate în stil curat bizantin de un pictor al nostru. Prețul amândorora (se rând numai cu părăchea) este cor. 4 + 30 fil. porto și pachetatul.

Câți evrei sunt pe pământ?

R. vista „Univers Izraelita“ publică o statistică mai precisă a tuturor evreilor de pe pământ. Conform datelor acestei statistice, numărul tuturor evreilor e de 11,871.783. Împărțindu-se astfel pe diferitele continente: In Europa 8,942.266, in America 1.894.409, in Azia 522.635, in Africa 341.867 și in Australia 17.106. Din cele 8 milioane și atâtea de evrei ai Europei, 5,110.548 trăiesc in Rusia, 1.224.899 in Austria, 851.378 in Ungaria, 607.862 in Germania, 282.277 in Turcia europeană, 266.652 in România, 238.275 in Anglia, 105.988 in Olanda, 100.000 in Franța, 52.115 in Italia și 33.663 in Bulgaria.

Numărul evreilor din Ungaria prezintă o sporire considerabilă față de cel din anul trecut.

Rubrică medicală.

Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu aplicații la igienă.

(Continuare.)

(18)

Aerul inspirat e aerul din atmosferă și știm, că aerul atmosferic e compus din 79'2 părți azot, 20'8 părți de oxigen, apoi mai cuprinde și anhidridă carbonică (CO²) în cantitate de 0'0003 dintr'un volum de aer. Analizat aerul expirat, compoziția lui este, Azot 79'2 părți, prin urmare aceeași cantitate, oxigen 15'5 iară anhidridă carbonică ajunge la 4. Comparând aceste rezultate vedem, că în aerul expirat oxigenul a scăzut, pe când cantitatea de anhidridă carbonică s'a mărit. Cantitatea de oxigen dispărută a trecut prin plămâni în interiorul vaselor sanguine, iar cantitatea de anhidridă carbonică provine din anhidrida carbonică, care să formează în interiorul corpului și venind la plămâni prin vasele sanguine a fost dată afară. Să vedem ce să întâmplă cu oxigenul, care a pătruns în interiorul plămânilor. Oxigenul străbate pereții acelor alveole pulmonare și e dus în interiorul vaselor sanguine, unde e luat de globulele roșii. Când trece oxigenul în capilarele sanguine, să unește cu hemoglobina din globulele roșii (care dă culoarea roșie acestor globule) și formează *oxihemoglobina*, care e un corp foarte nestabil. E de ajuns diminuarea de presiune pentru ca acest corp să se desfacă în oxigen și hemoglobină. Această oxihemoglobină e dusă de venele pulmonare în auriculul stâng, de unde trece în ventriculul stâng și de acolo în toate ramificațiile arterei aorte.

Prin aceste ramificațiuni ajunge în toate părțile corpului. Acolo oxihemoglobina se desface în oxigen și hemoglobină. Oxigenul nutrește diferitele organe, iar hemoglobina să întoarcă prin vine la plămâni. De aci să vede, că calitatea sângelui în cele două jumătăți a circuitului sanguin, este deosăbită. Intr'o jumătate sângele trece dela plămâni la inimă stângă în aceasta parte sângele are oxihemoglobină, iar jumătatea dreaptă a acestui circuit are hemoglobina redusă, așa că din cauza aceasta sângele are aspecte deosăbite după cum îl considerăm în jumătatea dreaptă, sau jumătatea stângă a circuitului sanguin. Sângele este roșiu deschis în partea stângă a circuitului sanguin, și roșiu închis în partea dreaptă. Sângele ajuns în apropierea diferitelor țesături nu numai că le cedează oxigenul, dar să încarcă cu anhidridă carbonică, care e produsă de țesături și care e adusă de sânge până la plămâni și dată afară. Ia reprezintă cantitatea cu care s'a mărit proporția de anhidridă carbonică din aerul expirat.

Din momentul ce cunoaștem mersul acestor fenomene, să naște întrebarea: În virtutea cărui principiu ele să schimbe așa de regulat? Din fizică știm, că ori de câte ori două gaze, ori mai bine zis, ori de câte ori același gaze sub diferite tenziuni (presiuni) se află puse față în față, caută ca gazul cu o tenziune mai mare să treacă acolo, unde e același gaz cu o tenziune mai mică. Lucrul acesta să întâmplă chiar când există o membrană separatoare între cele două gaze. Același lucru să întâmplă la plămâni. Oxigenul din aer să zicem, că are o tenziune a , atunci tenziunea oxigenului din vasele sanguine are o tenziune mai mică $\frac{a}{2}$ sau $\frac{a}{3}$, în ori ce caz o fracțiune din a . Așa dar avem o condițiune favorabilă pentru îndeplinirea principiului de mai sus și atunci oxigenul va trece în sânge; viceversa să întâmplă pentru

anhidrida carbonică. Tenziunea anhidridei carbonice din aerul inspirat e excisiv de mică, iar tenziunea anhidridei carbonice din aparatul circulator e mai mare și atunci CO² trece cu ușurință în interiorul plămânilor, iar prin mecanismul ventilației aerul din plămâni e dat afară.

Acesta e principiul în virtutea căruia oxigenul să introducă în corp, iar gazele vătămătoare ce să formează în corp sunt date afară. S'au întrebat învățații unde are loc acest schimb de gaze, darea afară a anhidridei carbonice și absorbirea oxigenului? Lavoisier a zis, că schimbul gazelor are loc în interiorul plămânilor. Mai târziu s'a arătat în baza mai multor considerente, că plămânii sersesc numai ca loc de trecere și schimbul de gaze are loc în profunditatea țesăturilor, tot în virtutea aceluși principiu. Celulele consumând mereu oxigenul, absorbind oxigenul adus de oxihemoglobină și dă afară anhidrida carbonică pe care o produce.

Aparatul urinar sau excretor.

Aparatul urinar al omului se compune din următoarele părți: *rinichii* cari sunt în număr de doi; două canale ce pleacă dela rinichi, numite *uretere*; beșica urinară și un canal ce să deschide afară numit *uretru*. Rinichii sunt așezați în regiunea lombară a corpului, în afată de peritoneu de o parte și de alta a coloanei vertebrale. Rinichii au forma unor boabe de fasole, a căror scobituri sunt îndreptate spre partea interioară. Scobitura aceasta să numește *hilul rinichilor*. Din hilul rinichilor pleacă câte un canal numit *ureter*. Tot prin hil intră în rinichii două artere, una într'un rinichiu și cealaltă în celalalt rinichiu.

Aceste artere sunt ramificațiuni ale arterei aorte și se numesc *artere renale*. Sângele e scos din rinichi de două vine, numite vine renale, cari se varsă în vâna cava inferioară. Să vedem, care e structura interioară a rinichilor? Dacă tăcem în două un rinichiu în sens longitudinal, în interior e o cavitate ce comunică cu uretru și care poartă numele de *basinet*. Părețele acestei cavității nu e regulat ci prezintă pe fața sa internă, niște ridicături conice, numite *papile*. Și care sunt vârfulurile unor piramide, ce să găsim în interiorul rinichilor și cari poartă numele de *Piramidele lui Malpighi*. Pe vârful acestor papile să află o mulțime de orificii. Masa solidă a rinichilor se împarte în două regiuni: o regiune internă numită *substanța medulară* și zona exterioară care poartă numele de *substanța corticală*. Substanța medulară este striată radical și e susceptibilă de a fi divizată în mai multe piramide, pe când substanța corticală are un aspect granulos. Dacă am căuta să pătrundem mai de aproape în constituția rinichilor, am vedea, că rinichiu este o glandă destul de complicată. Fiecare din aceste orificii dela vârful piramidei sunt orificiile unei mulțimi de canale numite *canalele lui Belini*.

Fiecare canal după ce să ramifică mult, ajungând în substanța corticală să reîntoarcă și formează o ansă dreaptă numită *ansa lui Henle*. Intrând din nou în substanța medulară dă naștere unui tub numit *tubul lui Ferrein*, care are pereții și care să termină cu o capsulă în formă de pălnie, numită *capsula lui Bowman*. Fiecare orificiu comunică cu un tub ce are aceeași soartă. Printre toate acestea să află țesut conjunctiv, care la exterior formează o pătură continuă. *Părețele rinichiului*. Am zis, că mai intră în rinichii și vase de sânge. Să vedem, aceste vase de sânge, ce mers au.

(Va urma.)

Dr. V. Hâncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.
(Continuare.)

De prezent fortăreața Guise era aproape pustie și părăsită, fiindcă locuia în ia singur Henric și mamăsa. Din cauza politicii și a influinței mari ce o avea Coligny asupra familiei domnitoare, Guisei s'au retras dela curte. Balafre însă a rămas în Paris, urmărind deslănțuirea evenimentelor, fără să abzieă nici măcar pe un minut de efeptuirea planurilor lui mari.

În aceeași oară când Riviere comunica cele auzite cu contesa Antremont, asemeni amenințări auzise și Henric dela princesa Ecaterina Cleve. Aceasta a fost o femeie foarte frumoasă, bogată, înțeleaptă și nutria sentimente nerealisabile față de principe. Ea însă neavând speranțe de a ajunge pe tron lasă libertate pentru aceasta Margaretei Valvis.

De prezent se plimbau împreună prin grădina, care se întindea în apropierea fortăreței Guise. Vorbeau așa de încet încât cameriera Ecaterinei nu înțelegea nimic.

— Vestea o știu din izvor sigur, zise Ecaterina. Regele era de tot furios, amenințând cu cele mai grozave pedepse.

— Cu așa ceva m'am dat deja de mult, a replicat principele. Rudeniei mele îi plac sudălmile peste măsură. Toate aceste înseamnă foarte puțin. El de multe-ori ca norul cel negru fără fulgere și fără trăsnete. Adese seamănă cu marea turburată, care nu-și răpește nici o pradă. Dacă s'a eșofat pe deplin, eu atât e mai bun și are un naturul mai vesel.

— Alții susțin tocmai contrariul, — zice că regele e rezbunător și sanquinic, zise încet princesa. Te rog să crezi acestea din urmă și te îngrijește de siguranță.

Glasul ei tremura zicând aceste cuvinte și privi cu o dragoste așa de duioasă la principe încât acesta simți o milă și compătimire față de ea.

— Îți mulțumesc, ingerul meu păzitor, zise Balafre. Se vede că d-ta singur pentru aceea trăiești la curte, ca să te îngrijești de mine. Ași fi cu inima de peatră dacă n'ași fi mulțumitor ingerului meu păzitor. Nu se cade însă, unui om să se abată dela principiile sale, nici chiar în cazul când ar fi cugetat de cel mai mare politician al statului. Carol de Valvis poate se injure și să facă ce voește, căci Henric de Lotharingia nu e un om timid, pe cari l'ar înfrica ori-ce plan pregătit fără precugetare.

— Și de cumva Carol își va efeptui planul său sângeros? zise princesa.

— Nu cutează.

— Acuși va cuteza. Te rog depărtează-te din oraș barămi pe câteva săptămâni până-când se va potoli mânia lui!

Balafre s'a părut că voește să-și apere influința lui. Și-a clătinat capul făcând un gest de negare. Neînduplecarea lui i-a mărit și mai tare amărăciunea Ecaterinei, a cărei față devine palidă iar ochii îi s'au umplut de lacrimi.

Principele deveni atent. S'a observat,

că princesa a retăcut o împrejurare grea. Înainte de ce Guise ar fi pătruns în meritul chestiei, prinse mâna princesei și o sărută cu căldură.

— Pardon, scumpă Ecaterina. Făurești pericole de cari porți frică. Eu n'am dat nici o anză regelui să se infurie.

— Ba, da!

— Da? Și?

Princesa și-a plecat ochii. Balafre, a observat, că se tot abate de-a spune adevărul.

— Spun că a moștenit spiritul de răzbunare dela mama lui, care era italiană.

— Ce răzbunare voiește regele cu mine?

Princesa și-a plecat capul pe pieptul lui din care izvorii un suspin lung. Prințul înțelese iubirea cea mare a ei.

— Ecaterina, zise prințul, așa îți este de greu să conferesti întreg lucrul cu prietinel tău? Ce să fac? Spune-mi!

— Iei ai fost împreună la peregrinaj a dause cu Margareta Valvis.

Prințul s'a cutremurat.

— O știe aceasta regele?

— Da!

— Ah, trebuie să recunosc, că pe Majestatea Sa îl informează foarte bine! De altcum, dacă m'ar fi întrebat, eu fosumi așa fi recunoscut totul. Ași fi spus că am ascultat jalba Ecaterinei din Franța, cauzată ei de tirănia fratelui-său.

La vederea Ecaterinei a tăcut. O durere fină i-a cuprins întreg trupul, văzând că stăpânește sufletul unei ființe așa nobilă.

— Trebuie se mă cuget asupra lucrului. Nici nu-mi trece prin minte, ca se mă espun furiei rudeniei mele. Primește mulțămitele mele prietină! Nu pot să-mi retac nici fericirea, că eu am ajuns să fiu obiectul îngrijirei d-tale delicate.

Princesa îl privi lung și din trăsurile feței lui ceri mai mult decât datorința de așa îndeplini obligamântul.

Un servitor insinuă pe marquis-ul Hugo Riviere.

— Admiratul lui Coligny? — zise principele mirându-să. Nu doresc nici o pretinie cu admiratul! Spune marquis-ului, că nu-l pot primi.

Servitorul s'a depărtat.

— Ce cutezanță horibilă! Ueigătorul tatălui-meu își trimite admiratul, — doar crede că o să-i ascult dorința lui zise Balafre, plin de mânie. Vai ce om de nimic! Încet numai nimernicule, noi încă nu ne-am achitat! Grigește-ți capul vulpe bătrână! Pe regele îl poți trage pe sfoară cu politica ta nebunică, dar pe mine nu mă poți. Între mine și tine nu-i nimic, decât sângele tatălui-meu, care strigă răzbunare.

— Doar totuși ar fi fost mai cuminte să ascuți pe marquis-ul zise Ecaterina Cleve. Doar admiratul e departe de câteva zile, deci Riviere nu poate veni din incredințarea lui. La curte toți îi admira curajul lui.

— Da îmi aduc aminte, marquisul a mântuit de câteva-ori și vieța contesei Blanca. Dacă mi-ar fi venit aceasta în minte (i-ași fi cerut permisiunea, ca să-l primesc în audiență. Dar, nu e bine și așa. Acest marquis a mântuit și vieța lui Coligny în lupta dela Montcontour.

Servitorul s'a reintors.

— Marquis-ul Riviere, te roagă principe, ca să-l primești într'o chestie gingașă și foarte urgentă.

— Ascultă-l l'a rugat princesa.

— Sub condiția ca ingerul meu păzitor mă așteaptă la mama.

— Princesa surise și s'a depărtat din grădina.

— Condu-l aici pe marquis! a demădat prințul servitorului.

Guise s'a depărtat cătră o laviță fără ca să se ridice când se va prezenta oficerul.

— Pardon stăpâne începu Riviere, că te molipsese câteva minute. E vorbă de un lucru foarte urgent, care nu suferă amânare.

Prințul îi făcu un semn că îl ascultă și îi făcu loc pe lavița, visavi de el.

— Înainte de ce așa vorbi sunt silit să cer dela Alteța Voastră cuvântul de onoare, că totul veți păstra în cel mai mare secret.

— Pretinzi un preț foarte mare pentru secretul d-tale zise prințul cu îngâmfare. Omul își da cuvântul de onoare singur pentru lucruri de tot mari.

— Chiar pentru aceea îți cer și eu cuvântul. E vorbă de două vieți de a mea și de a Alteței Voastre.

Balafre privi mirat la tinăr, a cărui înfățișare prezenta un lucru extraordinar.

— Bine-i îți dau cuvântul de onoare, că voi păstra totul în secret.

Hugo privi speriat în jur ca și când ar avea frică de ascultători secreți.

— Spune numai d-le Marquis suntem numai singuri.

(Va urma.)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Lumuri No 17, revistă literară bilunară cu următorul sumar: C. Ș. Făgețel. O carte pentru copii. — Elena Farago. Gândăcelul, poezie. — Apostol Culea. Socialism și Naționalism Italian. — I. U. Soricu. Revedere, poezie. — E. C. Decusară. Marin Toplea, schiță. — Ion Săn-Georgiu. Amurgul unei iubiri, poezie. — Irina G. Lecca. Umi-lire. — C. Ș. Făgețel. Cronică.

Cunoscutele și bine apreciatele calendare din editura W. Krafft în Sibiu au apărut pe anul 1918:

Amicul poporului, anul 53 întocmit de I. Popovici, ca întotdeauna, așa și acum aduce articoli originali din pene alese, și frumoase ilustrațiuni. În frunte are ilustrația frumos executată: Monumentul lui Gheorghe Barițiu, ridicat în grădina școlii civ. de fete a „Asociațiunii“ în Sibiu, și desvălit cu ocaziunea adunării generale a „Asociațiunii“ în 13 Oct. 1912.

O particularitate escelentă a acestui calendar — care-l ridică peste toate celelalte — sunt între altele lecțiile dela cursurile de vară din Valenii-de-Munte, din cari și acum aduce câteva foarte frumoase și instructive, în rezumat. Cea despre „Cultura națională“, e „rezumată într'o pagină“ de însuș autorul ei, dl N. Iorga. Aduce un articol despre Caragiale, cu portretul acestuia, un alt articol (de Dr. Lupas) despre Ioan cav. de Pușcariu, cu portret. Un frumos articol din igiena de Dr. Ben, o poezie de S. Borne-misa. Apoi raport despre desvălirea monumentului lui Vodă-Cuza în Iași și o cronică bogat ilustrată etc., apoi Șematismul Românilor din Ungaria.

E cel mai serios și mai bine compus calendar dela noi, cu material de valoare durabilă. Prețul 70 fileri.

Poznașul, popularul calendar umoristic ilustrat al lui Haralamb Călâmăr (Ermil Borcia) e junășan de 18 ani, ca totdeauna cu straița plină de glume menite a alunga urâtul și gândurile grele. Când ești mai năcăjit, ia o doză din Poznaș și-ți va trece de năcaz. Că la apotecă nu capeți leac așa bun și ieftin cu numai 60 fileri.

Calendarul Săteanului apare în anul al 22-lea cu articoli anume scriși pentru popor, și cu unii reproduși. E cel mai ieftin calendar pentru popor. Prețul 30 fileri.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj cu prețul 9'50 cor.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons: AUGUSTIN GRUȚIA.

AVIZ.

Casa din strada Sâncelului a lui *Lederer Károly* se vinde din mână liberă. [111] 1-3

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29.349.

„Banca generală de asigurare“

societate pe acții în Sibiu - Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **Parteniu Cosma**,
directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiii de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire, că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“
Sibiu - Nagyszeben. Edificiul „Albina“.

(1) 46-52.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Csnădiei 1-5. Edificiile proprii.

recomanda

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. paporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911 . . . . . K. 5.275.798-23
Capitale asigurate pe viață achitate 5.146.556-36
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 127.763.744-
} viață „ 10.931.322--

Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.520.492

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului

5 118 2

Oleiu de mașină!

Aviz! Cât de curând îmi pun în lucrare Fabrica de sistem american pentru producerea oleiului de mașină.

Prima fabrică de felul acesta pe întreg teritoriul țării. Tot soiul de oleiuri pentru mașini și cilindre de toată calitatea.

Pe calea aceasta îmi ieau voie să atrag atențiunea

Consumenților de Benzin

asupra stabilimentului meu pentru

Rectificarea Benzinului,

clădit din nou și aranjat conform progreselor celor mai nouă ale tehnicii moderne. Cu ajutorul acestui aparat pot să fabric benzina de calitate primă și cel mai fin, de două-ori destilat, pentru mătore, pentru automobile, benzina pentru curățitul petelor, de mai multe calități, de cel lipsit cu totul de miros, chiar și spre scopuri de apotecă; apoi gazolin (spre scopuri de luminat), hidrur (pentru dezvoltarea gazului) extract de benzin și surrogat de terpenin. Aceste produse ale mele de prima calitate, le recomand stimatei cumpărători, pe lângă un preț moderat, și un serviciu punctuos și repede.

Petrol regesc și de salon, de cel mai fin!!

Tot felul de produse petrolifere: Oleiuri pentru mișcarea motoarelor, pentru încălzirea locomobilelor și oleuri pentru unsul mașinelor!! Oleuri pentru încălzitul odăilor!!!

Fabrica rafinării de petrol alui

BÁRUCH IEREMIAS

(104) 9-10

în MAROSVÁSÁRHELY.